

1910
80
INDO-CHINOIS
1096
Dif (A)
Hanoi
Thuy Ky
November 1928

VAN-QYUEN THU-LAU

DEPOT LEGAL
INDOCHINE
No 1647

DƯỚI HOA

(NGỌC-LÊ-HỒN)

TU-CHAM-A
Soan

NHUONG-TONG
Phiên-dịch và phê-bình

CUỐN THỨ IV

80 Indoch
1096

1928

IN TẠI NHÀ IN THUY-KY
93, Phố hàng Gai
HANOI

IN LẦN ĐẦU NHẤT

Giá bán : 0\$10

TRÚC-KHÊ THU CỤC

196, Phố Hàng Bông Hanoi

ĐÃ XUẤT BẢN

HỒN QUÈ I. II

Hồn Què là một tập tùng-văn của bản-cục chủ-nhân, thể tài cũng tựa như một quyển tạp-chi, trong có đủ các thể văn: xã thuyết, sử khảo, vận văn, nhân hải đàm, thư cho bạn, cùng những truyện ký tiểu thuyết v. v. biên soạn phần nhiều những bài rất có bổ ích cho độc giả. Đã ra cuốn I và II mỗi cuốn 0\$15.

Gái Trà Thù Nhà

Truyện một người con gái gập cơn gia biến cả nhà đều ngô hại, nàng lập chí báo được oan cứu rồi cũng tự đâm cổ mà chết. Rất thảm mà rất hay! Một quyển trọn truyện.

Giá 0\$.18

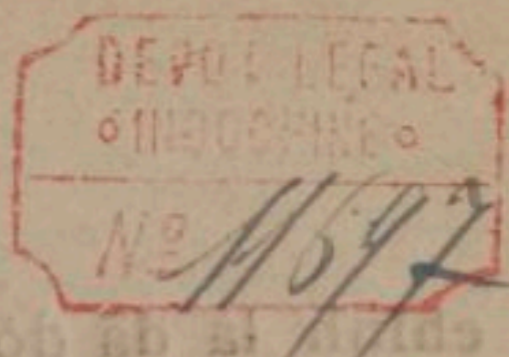
KHUÊ TÚ ANH TÀI

Khuê-tú Anh-tài là một bộ tiểu-thuyết có chừng mười truyện ngắn; cực hay, đều là truyện những trang tiết liệt tài hoa trong làng khuê tú. Quyển thứ nhất đã ra có trọn hai truyện: 1° Tiểu-Thanh 2° Dương-bích-Thu; giá bán 0\$.10

Danh Sĩ Giai Nhân

Tức Ngọc Uyển Ương

Là một bộ tiểu-thuyết mà người Tàu đã liệt vào hạng kỳ thư. Cuốn thứ nhất giá 0\$.12; vài hôm nữa sẽ in xong cuốn thứ hai.

Chàng lại soi xuống đất thì thấy tàn giấy rơi bời, bay khắp mặt đất, cời nhặt được một mảnh giấy còn chưa cháy hết, cầm lên xem thì đọc được bảy chữ rằng: « Người cũng đi như ngọn thủy triều ». Lạ thay! nàng đã ngồi vào bàn viết sao lại đem đốt đi, đã đốt đi sao trong đám tro tàn lại để bảy chữ này lại? Cái « bầu » ngờ vực ấy, một lúc dễ mà đã đập được ra.

Bóng hồng đã khuất, hương thầm chưa phai . . . Chàng cầm mảnh giấy cháy dở ấy mân mê một lúc, ngẫm nghĩ một lúc mà vẫn không đoán được ý nàng ra làm sao. Một trời vui vẻ thành ra một mối hồ nghi, trong dạ băn khoăn, không sao yên được. Cơm chiều đã bung, song nuốt sao cho trôi cổ. Lại ngồi nghĩ ngẫm nghĩ ngẫm một lúc, chợt như người mới tỉnh ra mà rằng: Hôm nay nghỉ đây, nàng biết chắc ta không ra trường cho nên cốt sang hỏi thăm, hoặc có bàn tính điều gì, chứ không biết ta lại có chuyến đi chơi xa đó. Câu nàng để lại, như phản nản về nỗi « nhà gần người xa », có ý trách ta sao đi đâu không báo trước. Ta thật khờ quá, lại chiều ý học-trò, theo lời lão Lý, lúc đi lại chẳng rằng chẳng nói, lúi lúi ra đi, để ồng công nàng đến thăm ta! Nghĩ đến đây liền đập bàn và buột mồm kêu to lên rằng: Lầm to rồi! Lầm to rồi! Không sau không trước, bên đến bên đi; ngày xuân hồ dễ tình cờ mấy khi, bỏ hoài ngay mất! Các bạn đọc sách! Như Lê-nương vốn dòng trâm anh, chẳng may góa bụa, nào phải phường sớm mặn tối đảo. Nàng cùng chàng tuy chỗ họ hàng, theo lẽ phép, đến thăm nhau cũng không sao, thế nhưng trong ngoài cách biệt, bà con xa xôi, lẽ nào đương giữa lúc ban ngày ban mặt dám rõ trò đi vụng đi thầm, dù chẳng thẹn dẫn mình đến dưng, dễ không sợ đề đời mai mỉa? . . . Nàng dù say mê Mộng hà đến đâu, cũng không dám số sàng đến thế (1). Lúc nàng đến,

(1) Chưa chắc! Đàn bà con gái vốn nhút nhát, song trong lúc mê vì tình-ái thì thường bạo dạn hơn bọn nam-nhi nhiều. Dù chẳng thế thì đưa thư tặng anh, cũng đã quá lắm rồi. Đừng lấy thế mà lên bộ « khêu-các » nữa mới được! . . .

chính là đã dò biết chàng đi vắng rồi. Thế nhưng chàng lúc ấy thì đương như dại như ngây, vẫn định ninh là nàng muốn gặp mặt mình mà chỉ vì việc đi chơi làm lỡ. Thở ngắn than dài, hình như bức tức không sao chịu nổi, nhân làm hai bài thơ đề gửi ý. Thơ rằng :

I - « Con thuyền dừng đĩnh tới Nga-hồ,
« Minh đến mà ta chẳng gặp cho !
« Ngọn bút đề thơ chưa ráo mực,
« Mảnh tiên gửi ý đã tàn tro.
« Hương thắm còn đượm lan đưa thoảng,
« Tiếng áo xa nghe gió thổi lò.
« Ai nhớ nhớ ai nông nỗi ấy,
« Ngồi rù mấy lúc lại nằm co !

II - « Đào-nguyên lạc lối buổi hôm nay,
« Gót ngọc còn in vết lại đây !
« Vắng bạn buồn trông hàng chữ thảo,
« Tìm hương ngồi nhận khắc canh chầy.
« Nặng tình ai dễ như người ấy,
« Xấu số ta sao đến nước này.
« Mặt trắng, má hồng cùng một kiếp,
« Xương mòn, thịt nát, giận khôn khuây !

Chàng ngâm xong, lại lấy tấm ảnh của nàng cho, ngắm nghĩa lại một lượt. Bức ảnh chụp nàng ăn mặc lối Tây, mũ hoa xiêm chùng, tay cầm cuốn sách con, vẻ người coi rất thùy my... Chàng cầm lấy xem, nhìn không chớp mắt : người trong tranh gọi chẳng thấy thừa ! Lòng bâng khuâng như mắt lạng vàng, nhân mở khung kính, lấy tấm ảnh ra, lại đề hai bài thơ vào sau ảnh. Thơ rằng :

I - « Khách trong mộng hóa khách trong gương !
« Ôm rây, đèn xanh sẵn bạn vàng.
« Lan trắng khéo in vào cốt cách,
« Trăng tròn như đúc lấy dong quang.

« Ngâm tình những tiếc duyên kỳ-ngộ,
« Không nói thêm đau nỗi đoạn-trường.
« Chưa dám đề thơ bên vạt áo (1)
« Vì e ngọn bút bụi còn vương !

II — « Mở mắt nhìn nhau chẳng thấy chào,
« Kinh lồng khung đóng lạnh lòng sao !
« Nét buồn như vẽ đôi mày liễu,
« Vẽ then còn in mảnh má đào.
« Chấn gấm mấy lần khi gói ghém,
« Lòng son một tấm lúc đưa trao.
« Hương hôm hoa sớm xin thờ phụng,
« Gặp mặt từ nay dễ được nào !

X — NỢ TÌNH

Èm dềm trước mắt, bút rứt trong lòng, nghĩ đến nguồn cơn biết bao chua xót. Nàng tiếp được thơ chàng liền viết thư trả lời lại. Trong thư có nói : « Tôi đến thì anh không ở nhà. Song anh ở nhà thì tôi cũng không đến. Câu thơ đề lại, cũng là ngẫu nhiên, anh đừng vì thế mà phiền. Đến như đem biểu tấm ảnh, thực là sự bất đắc dĩ, đành không quản đến điều tai tiếng, cũng không mong được của đòi trao. Vì Lê-ảnh coi anh là bạn tri kỷ, mà anh cũng thương đến Lê-ảnh, cho là bạn đồng tâm, thế nhưng lòng lại hỏi lòng, e kiếp này không còn có dịp được gặp mặt người quân-tử nữa . . . Trao tờ đã dứt hương thề, trả ngọc khôn cầm nước mắt, không dám phụ anh, song cũng không dám đề nhằm cho anh ! Cánh bèo mặt nước, tan họp không thường. Nay đương lúc tắc gang gần gũi, mà đã như muôn dặm xa xôi; một buổi gặp nhau, nghìn vàng khôn chuốc ; nữa là sau đây chàng trầy đường xa.

(1) Phong-rao ta có câu : « Em về anh chẳng cho về, anh kéo vạt áo anh đề bài thơ. »

thiếp trong cửa sổ, hồ-đế đã được cùng mảnh tiên trao đổi, hồn mộng đi về. Bức ảnh tặng anh, đã hay là đề tỏ tấm tình yêu mến bây giờ, song cũng là đề làm một thứ kỷ-niệm về ngày khác... » Chàng đọc lá thư ấy, như phải gậy vọt ngang trên trán, như nghe chuông đánh thức bên tai. lửa tình, đang bốc trên một độ nóng rất cao, bỗng dần dần dương nóng mà ấm, dương ấm mà nguội, dương nguội mà lạnh, lạnh tưởng chết !.. Thần hồn mê mau, bùng mặt mà khóc, hai hàng châu tằm tã tuôn mưa... Một lúc lâu chàng mới thở dài mà rằng : « Thà rằng chẳng biết cho xong. Biết bao nhiêu lại đau lòng bấy nhiêu ! » Bảo rằng vô-duyên thì sao lại gặp gỡ tình cờ ? Bảo rằng có duyên thì sao lại éo le lắm nôi ? ... Mè vì tình hay sao ? Hại vì số hay sao ? Nặng vì nợ hay sao ? Trời già độc địa, làm khổ nhau biết đến thế nào ? Mông mệnh trong bề người, nào bạn tri-âm, tìm đâu ra nữa. Kiếp sống thừa này còn có gì là tiếc rẻ, mà không « cũng liêu một thác với tình » như ai !... Nhân viết hai bài thơ tứ-tuyệt trả lời nàng. Trong thơ có câu rằng : « Lời nguyện kiếp khác bền như sắt, thề bỏ xuân-xanh một kiếp này » ! Nàng đọc thơ, lòng rất lấy làm áy-náy. Vội vàng viết thư trả lời, phân trần mọi lẽ, khuyên lơn hết nước hết cái, chữ nào cũng như ở trong tim trong óc mà ra. Thảo được bức thư, lòng son đã nát... Trong mấy hôm ấy, giấy má đi về, kể ra nhiều lắm, mà ngoài cánh song the, trước mờ hoa héo, mưa sầu rả rích, mây thăm mịt mù, cảnh nào chẳng cảnh đau lòng ? tiếng nào chẳng tiếng lạnh lùng kinh tai ? Thành sầu đen tối ghê người, còn dư chút bóng mặt trời nào đâu ! ...

Đại-phàm ma-lực của ái tình, khi bắt rất mau, khi mắc rất rữ, khi hút vào rất mạnh, khi nở ra rất to, thế nhưng khi bắt, khi mắc, khi hút vào, khi nở ra, cũng phải trải qua bao từng, trước mỏng sau giầy, trước nông sau sâu, chứ không phải một bước mà đã đến ngay được chỗ gấn bó keo sơn, gỡ ra không được. Tức như Mộng-hà cùng Lê-nương. lúc mới đầu, sợi tơ

tinh chẳng qua mới như sợi tơ mảnh vấn vương, sức lực rất là mỏng mảnh. Về sau giao thiệp càng nhiều, thương yêu càng mạnh, đến lúc ấy thì lòng nhau dù có như cái bánh, cũng đem bóc cho nhau xem. Giá phỏng Mộng-hà là Tư-mã, Lê-nương là Văn-quân, thì vườn xuân vắng chủ, hiên thủy tiện đường, đón ngọc đưa hương, học đòi cũng được; nhà vắng đêm khuya, có khó gì câu chuyện ấy... Thế nhưng chỉ vì chàng vốn không phải là phường khinh-bạc mà nàng cũng không phải là gái giang-hồ, có say đắm vì tình cũng không dám vượt ngoài vòng lễ nghĩa, hẹn ngọc dù nặng, mộng xuân không tròn. Vì thế mà cây mọc liền cành, đành để đợi gió đông kiếp khác; thư đưa hàng tập, họa mới người máu nóng lòng ai! tài thực nên thương mà tấm tình-si thực cũng nên đau nên xót. Bức thư của chàng thực tình mà viết. Nàng khuyên lơn một câu, tức là chàng thêm đau đớn một phần. Được thư nàng, chàng muốn nin không xong, liền hòa lệ hòa máu, cỡi ruột cỡi gan, viết một bức thư, thề một lần cuối-cùng nữa. Thư rằng:

« Vừa được đọc thư, cạn lời khuyên bảo, càng thấy rõ
« ý bạn mà càng thấy đau lòng cho tôi. Buộc nhau chi mấy ai
« ơi! Sao nữ khuyên lơn nhau những chuyện vu-vơ để tấm
« dạ sầu lại tan nát ra bao nhiêu mảnh!... Tôi không phải
« là kẻ gặp ai cũng chung tình, lại không phải là kẻ hay
« nuốt lời phụ ước. Bạn thử nghĩ, tôi sở dĩ đến bây giờ
« mà vẫn chưa trao duyên tơ tóc là tại làm sao? Tôi sở
« dĩ yêu bạn mà cam lòng liều chết với bạn, lại là tại làm
« sao? Bạn đọc tập thơ vịnh chuyện « Hồng-lâu-mộng » đủ rõ
« tấm lòng tôi ngày thường; bạn đọc những thư từ trao gửi bấy
« lâu, đủ rõ tấm lòng tôi ngày nay. Bạn bảo tôi là kẻ có lịch-
« duyệt ở trong đám tân học, câu ấy bạn nhầm rồi! Mười năm
« gập khúc, một việc không thành, lòng danh lợi bây giờ đã nguội.
« Đến nay vật đổi sao dời, học giới mới thay trò đổi trống,
« tôi hồ để đã theo đóm ăn tàn, cùng mấy bọn đầu xanh, che^u

« chúc vào trong chỗ rừng vắng bề học được sao ? Năm nay sang
« đây, chẳng qua vì đói đầu gối phải bò, tạm tìm chỗ trú chân :
« rèn đúc nhân-tài, có đâu dám nghĩ. Bạn thử trông đấy, trong
« đám ngày nay gọi là tân-học, nào có ai như tôi ! Đến như
« người trong nữ giới, tôi lại càng không dám chơi tréo. Tôi
« không phải là hạng Đấng-đồ, thư trước đã có nói rõ. Hoa tường
« liễu ngõ, vốn chẳng vương tình ; gặp mặt nên mê, âu là nợ
« sẵn. Thế nhưng vườn cũ xuân về, chỉ xót riêng lòng Đỗ-Mục ;
« động Đào mây khóa, đã rào mất lối Ngư-lang. «Trả châu mắt
« cũng đượm hàng châu. Sao lúc còn không chẳng gặp nhau » !
« Bạn đã bạc mạnh rồi, mà tôi ai bảo là không bạc mạnh.
« Không nói chỉ trong bọn nữ-lưu, người như bạn dễ tìm đâu
« được nữa, dù cho tìm được, thì gánh tình chung hồ dễ tôi đã
« chịu sể làm đôi ! Duyên kia đã lỗi thì xin vậy ở suốt đời. «Đã
« không lấy sống làm vui, tâm thân nào biết thiệtthời là thương»
« Kiếp này đành chịu dở dang, kiếp sau họa được trọn đường
« ái ân. Vui chi một giấc mộng trần, để thêm chịu một nợ nần yển
« anh ! Đến như về việc nói rồi, không phải tôi không liệu
« trước đâu, thế nhưng nhà dẫu đơn người, may còn anh cả,
« năm ngoài lấy vợ, sắp sửa có con. Miễn sao ông bà ông vải,
« không đến vì mình mà phải ăn cháo lã đạ, thì cái tội bất hiếu,
« chắc cũng nhẹ được một đôi phần. Cổ nhân có câu : « Một
« nhời đã nói, bốn ngựa khôn theo ». Nếu nói lời mà
« lại ăn lời, thì xin cũng phải chịu tội như phùng bạc
« hãnh ! Thôi đi thôi. Bạn đừng nói nữa. Tôi xin hỏi bạn,
« bạn yêu tôi là thương cái tài tôi hay là cảm cái tình tôi ?
« Thương vì tài hay cảm vì tình, hai điều đó lại đẳng nào trọng
« đẳng nào khinh ? Lấy tình làm gốc, song lấy lễ nghĩa làm lao,
« lòng tôi đã quyết rồi, bạn hà tất lại vì tôi mà áy náy ? May
« ra một lời thề nặng, động đến lòng trời ; nghìn kiếp chết oan,
« vẫn còn nắm đất ; nghĩa cũ dám sai, thúi rở uyên chia ngày

« ấy ; duyên xưa lại nối, loan chung phượng chạ kiếp sau.
« Từ đây còn sống ngày nào thì gió sớm giăng chiều, xin cùng
« bạn san buồn sẻ tủi. May mà ông trời rộng thương, cái duyên
« gặp gỡ đôi ta, không đến nỗi đến đây là hết, thì cùng bạn
« phòng thư tờ giấy, ta sẽ cùng nhau cùng thở than thân phận
« lạc loài. Điều đó rất mong, nhưng cũng không biết đâu mà
« chắc được. Chao ôi ! Tôi khuyên tôi không nối mà bạn khuyên
« tôi cũng không xong, đến nỗi lại khuyên bạn bằng lời bạn
« khuyên tôi, mà lòng tôi càng khổ, mà ruột tôi càng đau, lòng
« lộng trời cao, éo le chi thế ! Tôi người vốn yếu ớt, đã hại vì
« tình, lại hao vì ốm, hôm trước bỗng phải chứng thổ huyết, có
« lẽ cũng vì uất ức mà nên. Đại phạm tuổi trẻ đã đa sầu đa
« cảm, là đời người bỏ đi. Tôi tuổi mới đôi mươi, mà trăm lo
« nghìn tức ở đời đã nếm đủ mọi mùi, lặn lội sống thừa, có gì
« đáng tiếc ? Xin bạn đừng nghĩ chi đến tôi nữa . . . »

Dưới thư lại phụ thêm bốn bài thơ tám câu. Thơ rằng :

I - « Dưới đèn lần rở tập thư tình,
« Nghĩ lại mình thêm xót nỗi mình.
« Nhớ lứa buồn cho duyên gặp-gỡ,
« Thiệt đời mang lấy nợ thông-minh.
« Nghìn vàng dễ chuộc ngày trai trẻ,
« Trăm tuổi xin tròn hẹn sắt đanh.
« Muốn hóa làm mây bay khắp cả,
« Mệnh mang trời hận vá cho lành !

II - « Mở hộp gương soi thấy bóng gầy.
« Mười năm tâm sự ngổ mình hay.
« Trông trăng đêm vắng lòng ai rối.
« Ngồi gió trời hôm lệ khách đầy.
« Mộng cũ bàng-hoàng oanh gọi tỉnh,
« Hồn quê tan nát én đưa bay.
« Cảnh dâu hết lá, tầm dương chín,
« Đất khách thoi đưa tháng lại ngày !

III — « Trời dặt mệnh mang hẹp một mình !

« Nửa đời lận đận kiếp phù-sinh.

« Cuộc cơ bi nước thêm dầu ruột,

« Khúc hát đưa xuân những nặng tình.

« Nghiền bút nhằm người tài sản lụy,

« Cổ hoa đón khách cảnh vừa xinh,

« Câu thơ, chén rượu, vui mua lấy.

« Cười nói trông nhau nghĩ chẳng đành,

IV — « Văn-chương bán hết lấy đồng tiền !

« Sơn phấn may sao được bạn hiền.

« Gối chiếc chăn đơn buồn với cảnh,

« Đá mòn sông cạn tiếc cho duyên.

« Lạnh lòng mưa đập trên tàu lá.

« Mãn mác hương bay trước bóng đèn.

« Dẫn dọc canh trường nằm chẳng ngủ,

« Thơ tình ngâm đọc một vài thiên !

Nát lòng ra chữ, rỏ máu nên thơ, một bức tờ mây, muôn vàn tâm sự. Nhìn một chữ ruột đau một khúc, Lê nương xem thư ấy, đọc thơ ấy, tấm tình thương xót, thực không biết thế nào mà nói cho cùng; gan vàng nghìn mảnh, giọt ngọc đôi dòng, không ngờ chàng lại say mê đến thế. Nghe nói như vậy, biết lòng làm sao, nếu nói nhờ lại giữ lấy nhờ, thì ở vậy suốt đời, còn có gì là vui thú nữa. Cho dầu tự làm nên tội, nhưng cũng nên thương vì tình, mình chẳng giết ai, nhưng ai chết tự mình; chỉ hại vì hai chữ « liên tài », để diễn ra bao trò thâm kịch; ta biết lấy cách nào để khuây cho nỗi ấy, mà còn mặt nào trông thấy ai đây ! . . . Trời ơi ! Trời ơi ! Mong mệnh bề khổ, đã giam thân này vào cảnh thế lương, mà oan nghiệt lối thôi, lại có kẻ dâm đầu vào lưới như Mộng-hà; sống chết theo nhau, không chịu bỏ rời nửa bước, mê man lú lẫm, suốt ngày chìm nổi ở trong lớp sóng tình vớt cũng không lên ! Cơ cơ vì đâu mà bông hoa bạc mệnh, lại thành ra một thứ quái-gở ở đời? Hại mình chưa

cháu lại hại người ; nhằm một chưa đủ lại nhằm hai ; nghĩ nỗi nước này, thà rằng về sớm dạ-đài, khuất mắt khôn coi ; non xanh nước biếc, xương trắng má hồng, phút chốc cùng vào cảnh mộng, còn hơn là ở chỗ nhân-gian mà đọa đầy khổ-sở, man mác trời tình, mông mênh bề hạn, ngày qua tháng lại, giam mình cho thâm lấp sâu vùi ; khi buốt ruột, khi đau lòng, khi chau đôi mày, khi vò chín khúc ; núi kiếm rừng đao, chịu đủ mọi cái khổ-sở ở miền địa ngục ; còn có hay chi mà theo nhau vào cảnh đoạn trường ! Thương thay cho Mộng-hà, sao nữ liệu thân thế ? Sao lại không xét cho nhau thế ? Móc ruột moi gan, bảo cho nhau biết ; tấm tình khăng khít, có phải ta không biết cảm đâu. Thế nhưng việc đã nghiệp-di như thế, say đắm mà chi. Chi bằng ta buông tha lẫn cho nhau, lại giữ người nào phận này ; nặng lời thề thốt, nào có ích gì ! Nay lại nói ra thế ấy, thì ta còn biết nghĩ sao. Ngu đại thay là Mộng-hà ! Bức nhau chi lắm tá ! Ta không biết nợ nần kiếp trước còn thiếu lại bao nhiêu nữa, mà đến bao giờ mới trả sạch đây ! . . . Chao ôi ! Nàng nghĩ thế mà có làm thế nào cho chàng thay lòng đổi dạ được đâu, chỉ đành ngồi nhẫn tàn canh mà cảm, mà buồn, mà thương, mà khóc . . . Kể ra thì nàng đối với chàng lúc bấy giờ, chỉ có tìm hết cách khuyên lơn, chứ không đủ được tài chống chế. Thế nhưng lời chàng đã nói ra, ý chàng đã nhất quyết, đem lời mà van vãn, hồ dề đã ăn thua. Nàng cũng biết thế song cũng không biết làm ra cách cơ thế nào, càng cảm bao nhiêu lại càng oán bấy nhiêu. Thế mà nàng còn oán chàng là còn chưa bỏ được chàng, còn chưa bỏ được chàng thì sao đã chịu chàng được giữ trọn lời thề trước . . .

« Chử tình đức lại, chính ở bọn mình ». Bụi hồng mờ mịt, một trận cười mua với bạn linh-si ; đêm vắng âm thầm, muôn hàng lệ khóc cho người mạnh bạc. Một lời đã nói, sống chết không quên, kẻ chép chuyện không dám bảo Mộng-hà là quá. Thế nhưng « Gương rơi sớm đã tan từng mảnh, trăm gãy còn

toan chấp mấy lần », xuân đã về rồi, mộng làm chi nữa. Người ta chẳng may gặp cảnh ấy thì chỉ có mượn thanh gươm sắc để cắt đứt tơ tình, bèn tẩm gau vàng để dập tan lửa dục, đã không thắm thì phai mà đã sao ! Nếu phai nhau được thì đôi bên cùng được yên lành, song nếu mê nhau vào thì đôi bên cùng phải khổ sở ; một hay, một dở, đã rõ rành rành ; thế nhưng kẻ trong vòng mê mộng, lại thường muốn làm trái ngược đi, cố tình lấy được. Có biết đâu đem tình đánh lại với tình, tất có một bên thua mà chịu hại, có khi cả đôi bên cùng thua mà cùng chịu hại. Chúng ta đem tình mà dùng, chỉ nên dùng vào chỗ có thể dùng được, chứ đừng dùng vào chỗ không thể dùng được. Vào chỗ không thể dùng được mà cứ cố đem tình để dùng cho bằng được, loạng choạng bước vào con đường tình, làm theo lối « nhất nọ nhị kia » ; lúc đầu thì mơ màng tưởng nhớ, như trong kinh Phật gọi là hạng « điên đảo hải hùng » ; rút lại đến ném đủ mọi mùi cay đắng, trải qua bao nỗi thê lương, mà vẫn không sao được đẹp duyên tròn phận ; chỉ còn được một câu chuyện éo le kỳ quặc, để lại ở trong khoảng trời dài đất rộng cho người sau phải tốn không biết bao nhiêu nước mắt ; người như thế ai bảo không phải là kẻ đáng thương, ai bảo không phải là kẻ đáng cười. Tôi cầm bút viết đến đây, những cảm cho chàng là kẻ đa tình, song lại lạ cho chàng là kẻ vô tình ; suy lòng chàng, hẳn là muốn đem cô Lê-Anh đáng yêu, đáng quý của chàng, giầy vò cho đến chết mới yên ; ái tình mà để đến say mê, say mê mà thành ra cay độc, là như thế đấy . . .

Các bạn độc-giả, có biết cái nóng-nổi của Lê-nương sau khi tiếp được thư chàng đó không ? Muốn theo theo chẳng được, muốn dứt dứt không xong, lệ thấm đến tim, hồn bay theo máu. Ngậm giận mày chau, không biết đã vì chàng mà thêm bao nhiêu phần cau-có ; gánh sầu vai nặng, không biết đã vì chàng mà thêm bao nhiêu sự nặng-nề. Nàng quyết không chịu để cho chàng vì mình mà mất cả hạnh phúc một đời, đành đành chỉ muốn

tim-ra một cách lưỡng-toàn, vừa không phụ lòng chàng, lại vừa không muốn cho chàng giữ lời thề cũ. Tính quẩn lo quanh, vẫn không ra kể, vì thế mà nằm không yên giấc, ăn chẳng biết mùi. Lấy tám thân bệnh lấp sâu vùi, chịu sao nổi mưa đơn gió kếp. Không đầy ba ngày như thế mà ma-ốm đã tự nhiên kéo đến, bông-lê tiêu-tụy, mười phần xuân đã gãy ba bốn phần. . .

XI -- SÓNG LÒNG

Nắng hạ mới lên, rét xuân chưa hết, chiều trời độ ấy, thật dễ hại người. Ngoài song nắng non nhạt nhẽo, mây vẫn mịt mờ âm khí nặng nề, phủ kín một vùng sân vắng. Một bụi ba-tiên (1), thướt tha trước gió, lá xanh như ruộm, đứng sững bên song, trông chẳng khác chi một vị giai nhân đương đỡ ngực cau mày, trong bụng như có điều chi uất ức. Lạ thay ! Gốc ba-tiên có gì là sâu, mà nõn cứ cuốn lại như thế ! Dưới trời nắng nhạt, bóng cây tờ mờ in trên cánh song thê, màu thảm lục đã đổi ra màu thủy-mặc. Ngoài song lúc ấy không có ai cả. Chỉ có gốc tiên dải nắng, đứng tựa song có ý nom ròm, hình như lấy làm lạ cho người bên trong, buổi sớm nào cũng thấy đứng bên song mà ngắm vuốt phấn son, sao hôm nay trời đã non trưa mà cánh song còn đóng kín ? Hoặc giả tối đến thục khuya mà lúc ấy vẫn mịt mê chưa rậy, hay là xuân về người mỡ, mà bấy giờ còn hải hoải đương nằm ? Thế mà bên trong cửa thì Lê-nương đương nằm trơ trên tấm đệm thêu, hơi thở hom hem, mộng hồn sáng sốt, tóc mây bà xoà, mày liễu nhăn nhó, coi ra ử dột trăm chiều. Chao ôi ! Có phải mất ngủ đâu ! Có phải mỗi mệт đầu ! Chính là nàng đang ốm đó ! Nàng ốm nằm trong buồng, bạn bè chẳng có, kẻ chăm nom thăm hỏi chỉ có con Thu và Bằng-lang. Bấy giờ hai đứa lại chạy chơi cả, màn thúy khép-hờ, đỉnh trầm tắt ngấm, bực mạnh thắp thoáng, tiếng người vắng

(1) Một loài chuối trồng làm cảnh ở Tàu. Vì ở xứ rét, chuối không kết quả.

tanh. Gác gấm buồng thêu, mà chẳng khác gì cảnh tha-ma mộ-
địa. Nàng đương lúc một mình lẩn lóc, cặp mắt-sao choàng mở,
bỗng thấy trên cánh song có một cái bóng đen. Nàng tưởng là
người, sẽ cất tiếng rên mà bóng kia vẫn thấy đứng yên, nhìn
kỹ ra mới biết là tàu lá chuối. Chao ôi, xương bệnh mới rời,
buồng thu lạnh ngắt, cái cảnh khổ bơ vơ bực dọc, còn có gì thê
thảm cho bằng. Trông quanh chỉ còn có chàng-áo-xanh nọ là
giống đa tình, lẩn ló ngoài song, như chiều thăm hỏi. Tình ấy cảnh
ấy lòng nàng thương cảm biết bao. May hôm ấy còn có bóng mặt
trời. Giá phỏng không nắng mà mưa, một trận lâm râm, đập
trên tàu lá, thanh thót la đà, đưa vào tai người ốm, thì « Ba-tieu
ngoài cửa người trong cửa, một giọt mưa sa, một giọt sầu », tình
cảnh ấy, kể còn chưa xót đến đâu.

Nàng vì cảm lòng chàng mà thành ốm. Bức thư chàng, thật
là cái mầm bệnh của nàng. Thế nhưng nàng sở dĩ ốm, cũng còn
có cơ khác nữa. Cổ nhân có câu : « Lo lắm hại người, nhọc lắm
sinh bệnh ». Lo hay nhọc, chỉ một cái cũng đủ làm cho ốm người.
Nàng phải chàng quẩn quít, đã thương tâm lắm rồi. Thế nhưng
trong mấy hôm ấy, bụng nàng đã quá lo, mà người nàng cũng
quá mệt. Trước thì vì mệt rước cho ma bệnh đến, sau thì vì lo
nâng cho chứng bệnh lên. Nguyên ở làng ấy, nghề tầm-tang kể
cũng phát đạt chẳng vừa. Mỗi năm đến giao đầu hè, dâu xanh
như ruộm, lúa chín đều tay, ngoài đồng cao, các đàn bà con gái gặt
lúa hái dâu, đi đồng hơn tười. Sau nhà họ Thôi, cũng có mười
mẫu ruộng dâu, trong nhà nuôi tầm nhiều lắm. Nàng phải giữ
việc trông coi, tuy không mạnh chân khỏe tay, việc cặp rồ hái
dâu phải thuê mười người, song những việc cứng thần tầm, dọn
nhà tầm, ngày thay nong, đêm rắc lá, khi áp lạnh, lúc quạt nong,
trông coi khó nhọc, công việc tần phiến, bận rộn chẳng khác gì
nuôi con mọn. Sau khi ăn rồi, trước lúc lên phen, nàng thường
suốt đêm không ngủ, hết lòng hết sức, làm mệ cho tầm. Đến khi ba
ngày bỏ tổ, các kén kintơ, thì đã tốn biết bao nhiêu là công sức.

Tâm ngủ người chưa ngủ, tâm già người cũng già... Mà bức thư của chàng, vừa trúng ngay vào dịp ấy. Lo và mệt dồn cả lại mà chần vật tấm thân yếu ớt ; đường kia nóng nổi nọ, nàng dù không muốn ốm, để mà được sao . . .

Sẵn mồi dử bệnh, hết cách đuổi sâu, chiếc bóng lạnh lùng, trăm đường phiền não. Cùng là ốm cả, mà chàng kể còn chưa khổ bằng nàng. Là vì con gái vốn phùng hay cảm, khách tình sẵn tính đa sầu ; tấm thân cửa các buồng khuê, thường không bước khỏi nhà một bước ; rèm lau cửa giấy, buồn bã nhiều bề ; gió mát trăng trong, lửa lãn bỏ phí ; chân tay cất nhắc, đã mất cả tự do ; tình cảm âm thầm, lại càng thêm phát đạt ; những khi khỏe mạnh thì còn ngày vắng ngồi thêu, đêm trường đọc sách, gánh sầu xếp nặng, tạm thời còn được nghỉ vai. Song đến lúc chẳng may mắc bệnh nằm liệt xó giường, lệ tràn khóe mắt, mảnh tàn hồn còn lại là bao ; lửa cháy trong lòng, nỗi thương cảm quên đi chẳng được ; giận xưa sâu mới, một lúc nổi lên ; nổi nọ đường kia, lo quanh tình quẩn, như nước tràn, như gió cuốn, chỉ trong chớp mắt, kéo đến đùng đùng, ta gọi là « sóng lòng » tức là nghĩa thế. Chao ôi ! Nàng bấy giờ chín khúc ruột lằm, muốn dứt không dứt, đắng cay sâu khổ, không biết đến đâu là cùng. Chợt nghĩ đến những lúc buồng xuân khóa kín, cùng các chị em thi hoa, đổ lá nay lược, mai gương, cái vui thú bấy giờ đến nay coi chẳng khác gì chuyện đầu kiếp trước. Lại chợt nghĩ đến những lúc duyên ưa, phận đẹp đủ lứa no đôi, gối tựa vai kề, loan chung phượng chạ ; những tưởng chỉ hồng xe chạt, nào ngờ phận bạc như vôi ; đến thế thì thôi, còn mong chi nữa. Nghĩa cũ tình xưa, mơ màng kiếp khác ; ruột đau như thắt, ngày dài hơn năm Phạm những việc nhà cửa, những chuyện buồng the, ngày thường không từng nhớ đến bao giờ, bấy giờ đều sôi nổi ở trong lòng mà ra, hình như việc mới ngày hôm trước. Sau cùng thì nghĩ đến việc cùng chàng gian dẫu, lệ sa trước gió, thư gửi d rời đèo, trong vòng hai tháng, đã đeo biết bao

nhiều mồm tình, mà kết quả đến bức thư chàng hôm trước. Nàng tuy ốm mệt ốm mê mà vẫn không quên được chàng, cố nghĩ lấy một cách xử trí. Muốn trượng sóng lòng, lúc lên lúc xuống, một lúc thì lại nằm sấp mặt xuống gối mà thở chẳng ra hơi. Lúc ấy có một đôi én chui mảnh bay vào, riu rít quanh nhà, tiếng kêu thảm thiết, theo dịp với tiếng rên rĩ của nàng, không còn hỷ vui vẻ như ngày trước nữa ! Én ơi ! Én ơi ! Sao mà đa tình thế ! Thế mà con người đa tình kia, chỉ còn có cặp én đa tình nọ là bạn hiền trong khi ốm yếu, tình thương cảnh khổ biết là bao nhiêu.

Tình sinh ra bệnh ? Hay bệnh sinh ra tình ? Bệnh của nàng chính là vì chàng, chính là vì bức thư của chàng. Bệnh của chàng còn gỡ không xong, thì bệnh của nàng có khỏi sao được điều đó ai còn lạ . . . Gối tựa đau xương, thuốc vào chối cổ, lòng phiền trăm nỗi, bệnh nặng mười phần. Không phải nàng liều thân đau, chàng còn thương thân chẳng được thì nàng có thương thân sao được. Người bảo rằng bệnh nặng, mà nàng thì cho rằng bệnh nặng còn chưa khổ bằng tình nặng; người bảo là ốm đau mà nàng thì cho rằng ốm đau còn e hura thắm với lòng đau. Tục ngữ có câu : « Bệnh tâm lại phải thuốc tâm mới dẫn ». Hôm trước chàng lại chẳng ốm đó sao ? Nàng đem một phong thư ngọc, hai chậu hoa lan, chữa cho chàng, mà chàng tự nhiên khỏi. Nay nàng ốm, hồ dễ đã thuốc thang nào chữa nổi, chàng nếu không quên ơn trước, thì phải lo mà cứu chữa giùm nàng. Kỳ thực thì bệnh nàng tăng giảm cũng là trông vào lòng chàng đó thôi. Nếu chàng muốn cho nàng khỏi, thì cũng chẳng khó gì cho lắm : Chỉ cần phải đưa một mảnh tờ, quyết từ sau sẽ dứt tơ tình, cho chuyện trước là lời nói bõn ; lấp bằng bề hạn, đập vỡ trời tình, thì làm gì mà nàng chẳng khỏi ngay. Thế nhưng nếu chàng lại đem cách ấy mà chữa cho nàng, thì nàng dù khỏi song chàng thì lại ốm, mà ốm thì đến chết. Chàng ốm đến chết mà nàng thì lại làm sao ! Nói tóm lại, hai người ấy còn thờ, còn sống, thì còn chưa quyết tuyệt được nhau. Cứ trong

ý tứ mà suy thì hai người tất đến cùng ốm, mà tất đến cùng chết nữa. . . . Chết còn chẳng tiếc đời, ốm có chi đáng nghĩ, ma tình độc ác, hai người coi đã gồm ghê chưa ! . . .

Hộp gương khóa mảnh trăng tròn. Bức màn ngăn giọt gió luồn hôm mai. Nỗi lòng biết ngỏ cùng ai. Chiêm bao nào thấy mặt người đồng tâm ! . . . Trong gian phòng bệnh vắng tanh, nửa ngày không thấy một ai thăm hỏi. Bỗng nghe có tiếng nói chuyện với người ốm, thì ra Bằng-lang đã vào thăm mẹ. Con trẻ thơ dại, song cũng biết yêu người thân. Thấy mẹ ốm nằm một nơi, cũng buồn không nô nghịch như ngày thường nữa. Lúc ấy đương đứng tựa đầu giường, lấy tay lay vào ngực Lê-nương mà gọi : Mẹ ơi mẹ ! mẹ ươn làm sao ? Mẹ có muốn uống thuốc không ? con thưa với ông để sai người mời thầy lang đến. Nàng sẽ đáp : Con đừng vẽ chuyện, con có biết lòng mẹ cay đắng không ? Trong lòng đã cay đắng rồi lại uống thuốc cay đắng vào thì chết chứ sống sao được. Bằng-lang nghe nói, khóc òa lên rằng : Mẹ cay đắng làm sao ? Để con chịu hộ. Nàng cầm lấy tay con rồi cười mà bảo : Con còn dại chưa biết. Việc ấy có chịu thay thế nào được. Con đừng lo, mẹ có ốm đau gì đâu. Bằng-lang thấy mẹ nói thế thì mừng lắm, nín khóc ngay, lại móc túi lấy ra một phong thư đặt lên gối mà rằng : Lúc sáng khi thầy chưa ra trường, con đem chuyện mẹ ươn nói với thầy, thầy liền viết bức thư này bảo con đưa cho mẹ. Lê-nương hơi có ý giận mà nói : Ai bảo mày hay mách lẻo thế ! Nói xong lại thở dài một tiếng, mở phong thư, nằm tựa vào gối mà đọc. Bằng-lang nín lặng đứng một bên, trong nhà lại im vắng như tờ. Nàng đọc bức thư chàng hỏi thăm. Thư rằng :

« Nghe tin chị mệt, lòng những thương thăm. Chị ốm thế nào ?
« mệt làm sao ? Gang tắc gần kề mà hóa nước non muôn dặm.
« Giận mình không hóa được làm con chim én, bay lọt mảnh
« thưa, vén bức màn loan, để nhìn rõ mặt hoa cho người lòng
« mong nhớ. Đọc Liêu-Trai, đến chuyện Tôn-Tử-Sở hóa làm
« con yêng đẽ bay vào buồng A-Bảo mà tâm thần mẹ mẫn, lòng

« riêng riêng những ước ao. Tuy nhiên, nhân duyên đã ! ối gặp gỡ
« cũng phôi, dù có được nhìn nhau cũng chỉ thêm nước mắt
« ngấn dài, chứ đâu được miệng cười tươi tỉnh. Trông ai ủ dột
« võ vàng, càng thêm gây mối đoạn tràng cho ai ! như thế thì
« đừng nhìn nhau nữa còn hơn. Chị Lê tôi ơi ! Tắm thân yếu
« ớt, mộng đứt hồn lia. Tôi đã qua rồi, bây giờ đến chị . . .
« Chị ốm vì ai, ai còn lạ nữa, sẵn mối thương tâm, chính là
« cái mối rước bệnh đến : nặng lời thề thốt, lại là cái mối dục
« bệnh lên. Không có thư trước, chị cũng tất ốm, song ốm không
« đến nỗi chóng như thế ! Mộng-hà! Mộng-hà! tại hèn phận kém,
« lại đem tấm thân quai gở, để làm hại lây đến chị rồi .. Đau đớn
« không ! cái bệnh độc ác gớm ghê kia lại ám vào mình chị ; cái
« tin kinh hoàng chua xót nọ lại đưa vào tai tôi ; cái thế giới bao
« la, cái quang âm qui báu này, lại làm khổ đôi mình đến thế !
« Tôi muốn chữa cho chị khỏi bệnh, nhưng biết thuốc nào
« mà tìm ; tôi muốn khuyên cho chị nguôi lòng, nhưng có câu
« gì mà nói ; tôi muốn khóc vì chị cho đỡ buồn đỡ tủi, nhưng
« còn nước mắt đâu mà lau gạt bây giờ. Tôi đã không giữ được
« chị khỏi ốm thì tôi sao có giữ được cho tôi khỏi ốm. Gần
« đây sâu càng ốm nặng, lòng ngày kém vui, nay lại nghe tin
« chị ốm, gan ruột rối bời, e chẳng bao lâu tôi cũng không khỏi
« ốm. Thế nhưng còn có một lời thừa lại, mong chị rủ lòng thương
« mà xét cho . . . Tôi viết đến đây lòng tôi thực đau đớn muôn
« vạn, khóc không thành tiếng, viết không thành chữ nữa.
« Lời thề của tôi thực là sự vạ bất đắc dĩ. Những
« phường vô phúc, toàn giống đa tình. Diên đại như
« tôi, không phải tự nhiên mà thế. Chị mà ở góa suốt đời là
« tự số ; tôi mà ở vậy suốt đời, là tự số ; biết là tự số
« mà cứ quẩn quít cùng nhau, chết không chịu bỏ, để
« đến nỗi nước này, cũng là tự số. Tôi đã không biết thương
« thân thì chị cũng bất tất thương tôi, mà nhất là chị cũng
« đừng nên mang bệnh vì tôi. Tác lòng chưa chết, dầu vậy

« cũng dầu. Xin cố nén sầu bớt tủi, cơm ăn thuốc uống cho
« lành; kẻ khi trăng khuyết hoa tàn, người mất cảnh còn
« thêm khổ... »

Bức thư ấy nét bút run mà màu mực nhạt, trong vẻ già giận, thủynh thoảng lại hơi ra ý thê lương; thoát nhìn, trông không ra chữ Mộng-hà, đủ biết lúc chàng hạ bút, trong lòng trăm mối ngồn ngang, cánh tay cũng thay đổi theo lòng, cho nên chữ viết mới khác hẳn ngày thường như thế. Sau thư có dính theo một mảnh giấy, trên viết tám bài thơ tứ tuyệt. Nước mắt chứa chan, bắn vào đầy giấy, trong chỗ nếp tờ hàng chữ, coi loẹt lòe như sắc hoa mai. Chưa đọc đến thư, mới trông giấy đã đủ đau lòng chua xót. Thơ rằng :

- I — « Lúa dọn màu xanh liêu chớm vàng,
« Xuân về thắm thoát lại hè sang.
« Chưa già đã nặng lòng thương cảm,
« Đọc khúc Giang-nam luống đoạn trường.
- II — « Sáu buổi đi về một buổi ngồi.
« Vì ai thương nhớ, dạ khôn nguôi.
« Mỗi sầu mới, cũ theo nhau mãi,
« So với tơ tầm rối gấp đôi !
- III — « Hẹn ngọc thề vàng biết hỏi đâu.
« Tỉnh xa đành đợi mộng gần nhau.
« Gió đông ngăn đón kêu không thấu,
« Xin mượn tờ mây gửi dạ sầu !
- IV — « Tờ hoa nửa bức ký tên hoa.
« Hai chữ tương-tư nhớ đến già.
« Vẫn biết viết cho cùn ngọn bút
« Mảnh tình hồ dễ nói cho ra.
- V — « Minh võ buồn không ướm áo là.
« Chim hôm mấy tiếng trạnh niềm xa.
« Tường cao nửa bức, người đôi ngã.
« Thương nhớ đành đem lệ tưới hoa.

- VI — « Đầu cành thưa nhạt bóng tà dương,
« Một bước quanh co một bẽ bàng.
« Mỗi mắt trông chừng người chẳng thấy,
« Non xa mờ mịt đượm màu sương.
- VII — « Chiều hôm ngại lạnh khép song đào,
« Giọt lệ đầy vơi dạ thấp cao.
« Trăng sáng đầy sân, hoa tản tác,
« Đêm nay hồn mộng biết nơi nào.
- VIII — « Ba thước giường không một ngọn đèn,
« Gót phàm chưa dễ đến non tiên.
« Năm canh riêng cảm cho đêm lạnh,
« Trăm mối ai chia hộ dạ phiền.

Lê-nương đọc chưa hết, thì nét mặt đã đổi hẳn, một trận đau dội, gan ruột như bào, bỗng rung mắt mũi tối sầm, tinh thần mê mẩn; nước mắt vùng quanh, lúc nhắm lúc mở; hơi thở thoi thóp, như đứt như liền; mình trở như gỗ mà hai tay hơi run. Như thế một lúc lâu. Bằng-lang lay gọi bốn, năm lần, nàng mới bớt đau tỉnh lại. Dương mắt nhìn con, toan khóc lại nín, sợ làm cho đứa trẻ phải khiếp sợ chẳng. Mấy mảnh thư còn cầm ở tay, nàng sẽ gấp bỏ vào trong phong bì, rồi ném ra bên gối, thở ra một tiếng, hình như đã không còn sức khỏe mà cất tiếng thở dài. Xong đó lại bảo Bằng-lang rằng: Mẹ mệt buồn ngủ. Con đi chơi, đừng quấy mẹ. Nói xong, nhắm mắt lại như người ngủ thật, Bằng-lang liền lui bước ra. Chao ôi, Lê-nương có phải ngủ thật đâu, chẳng qua muốn giấu Bằng-lang mà gạt thềm mấy hàng lệ thương-tâm thôi đó.

XII - TÌNH DỊCH

Tơ kia không dứt, thuốc nọ khôn dẫn, Lê-nương nằm liệt đến mấy tuần, mà bệnh vẫn không thấy bớt. Suốt ngày mê man

như ma làm, không buồn nói cũng không buồn ăn, không ra thức cũng không ra ngủ. Chẳng bao lâu mà cái nhan sắc hoa ghen trắng thẹn, đã hoa gầy trắng ám, trông không còn ra hồn người. Một khung giường gấm, đã hóa ra muôn lớp thành sâu; góc chần bên gối, vết lệ ướt đầm, chẳng qua lại chỉ một mình nàng trông thấy. Minh gầy ròi xương, lòng đau hơn xé, vóc mai mòn rũ, kiếp hồng nhan đã đến ngày gần đất xa trời. Hại thay mang lấy sắc tài. Đoạn trường lại chọn mặt người vô duyên.

Chao ôi ! Ta viết đến đây, ta lo cho Lê-nương mà ta không sao tha thứ cho Mộng-hà được nữa. Nhẫu tâm thay Mộng-hà ! Đã đem một phong thư làm cho nàng ốm, lại đem một phong thư làm cho nàng ốm thêm, hình như cố ý làm cho nàng phải sống đọa thác đầy, bụng dạ như thế, còn ra giống người gì nữa. Than ôi ! Xương khô ngoài nội, kẻ từ-tâm trông thấy động lòng, tiếng khóc bên đường, khách lữ thứ nghe vào biến sắc. Chàng cùng nàng, tấm tình ăn ở với nhau vào hạng nào trong xã-hội, mà nữ nhắc đến những nhời vô vị, đề dục cho hết kiếp phù-sinh ; nào ai là bạn hữu tình, để ai im tiếng bất-bình cho ai ?

Tuy nhiên, chàng có phải không biết nàng ốm là vì có gì đâu ; lại có phải không biết bệnh nàng nên dùng thuốc gì đâu. Một lời trót nói, hối cũng bằng thừa, muốn cho một thang thuốc phải-môn, thì khỏi được cái ốm nhất thời, song bỏ mất mối tình ngày trước, Mộng-hà đâu có chịu làm. Ý chàng thì hình như cho rằng : Lê-nương ốm, ừ thì ta cũng ốm ; Lê-nương chết, ừ thì ta cũng chết ; sống chết là việc nhỏ, duy có lời thề kia đã ghi lòng tạc dạ thì trời dài đất rộng nên giữ gìn đừng để tiêu tan. Lúc viết thư hỏi thăm, cũng đã biết nàng xem vào bệnh tất nặng thêm; đem người yếm thế, nói chuyện thương tâm, cũng là cực chẳng đã, nin chẳng đành mà phải viết. Chao ôi ! Lê-nương đã đành là ốm, còn Mộng-hà tuy không ốm, song cũng không ngày nào là không đem nước mắt rửa mặt, mê man trong bể thăm thành sâu ; ngày dài sáu khắc, gan ruột rối nhàu ; đem

vắng năm canh, mộng hồn vợ vắn. Từ khi nghe tin nàng mệt không biết đã vì nàng mà tổn kém bao nhiêu nước mắt, võ vàng bao nả dong nhan, Đòi nơi vắng mặt mà thực thì bốn mắt đều khan giá phỏng cho hai người được giáp mặt nhau, thì tất đến nhìn nhau mà nước nỡ không sao thành tiếng. Người da bệnh, kẻ da sâu ; hỏi ai gan nát ruột đau hơn ai ?

Tiền sen nở biếc, lửa lựu pha hồng. Cảnh ấy là cảnh gì ? Có phải là cảnh về vụ nghỉ-hè ở các trường đó không ? Mộng-hà xa nhà mấy tháng, lòng quê thường gửi mây Hàng, vẫn mong cho chóng đến nghỉ hè, để được ra khỏi thành sâu, về đất cũ ; trước là để mẹ già khỏi phải bận lòng mong mỏi, sau nữa được cùng Kiếm thanh mặt mừng tay bắt, vui thú đoàn viên. Nay nghỉ hè đã đến, mà bệnh Lê-nương mười phần vẫn chưa bớt mảy may, dầu nóng ruột muốn về, song đành cũng phải ở chậm lại trong vài ba bữa. Ngày thường chàng đã không bỏ được nàng, thì trong lúc ốm đau, chàng sao có bỏ được nàng mà dứt áo ra đi cho được. Thế nhưng bệnh của nàng, hồ dễ đã bỗng rưng mà khỏi, nàng còn chưa khỏi một ngày, tức là chàng còn chưa về được một ngày. Luôn mấy hôm, tấm lòng thương nàng cùng tấm lòng nhớ mẹ, nhớ anh cứ giằng xé nhau ở trong tâm, sâu một mối chia năm bẩy mối. Dễ ai dạ đá gan vàng, chịu sao nỗi cảnh đoạn tràng như ai ? Chao ôi ! Mộng-hà không khéo cũng sắp mang bệnh vào thân rồi đó.

Giữ nhau không bỏ, thiệt cả đôi bề, ta đã ái ngại cho nàng mà ta lại ái-ngại cho chàng nữa. Nào ngờ bệnh nàng bấy giờ với bệnh chàng ngày xưa, đã cùng một căn nguyên, lại cùng một trạng-thái. Chỉ trong mấy hôm mà nàng đã khỏi hẳn ốm, mà chàng đã sắp sửa về, cơn dông tố nọ, trận sóng gió kia, trong chớp mắt mà đã khỏi tỏa mây tan, không còn chi là giấu vết. « Trời kia mây gió bất kỳ, người ta họa phúc cứ gì sớm hôm », câu ấy của cổ nhân, thật là phải lắm. Sở dĩ thế là vì trong khi, các trường nghỉ học đó. ngoài Bằng-lang cùng con Thu ra, Lê-

nương lại được thêm một người trông nom cho nữa. Nàng được người ấy nhân nghĩ được cách đối phó với chàng, tâm sự đã yên, bệnh vì thế khỏi. Người trông nom ấy là ai? Chính là một tay cứu-tình của nàng, mà thực là một tay thù-địch của chàng . . .

Kể chép chuyện hãy tạm gác bút, xin có một lời thưa trước với độc giả đây, anh em chị em đã biết Mộng-hà cùng Lê-nương là chủ nhân trong chuyện này, song chưa biết ngoài ra còn có một người chủ mà khách, khách mà chủ nữa. Người ấy chưa ra thì chuyện này là một cuốn tình thư, người ấy ra rồi thì chuyện này là một thiên hận-sử, sự tích có lạ, kết quả không hay. Người ấy là ai? Tức là cô Quân-Thiến, con gái út nhà họ Thôi đó.

Các bạn độc giả còn nhớ đoạn « Chôn Hoa » trên chương thứ nhất chuyện này không? Hoa của Mộng-hà chôn là đám hoa Lê đã tàn, song trong sân lại còn có gốc Tân-di dương nở nữa. Hoa-lê là hình ảnh Lê-nương, thì gốc Tân-di khoe thắm đua tươi, đó hồng chuốt lục nọ lại là hình ảnh ai? Câu hỏi đó chắc anh em chị em bấy lâu vẫn ghi đề trong lòng. Xinh thay hoa Tân-di! Vị mỹ-nhân kia, thực khéo giống hoa như hệt! Thế nhưng có người ấy đến mà mối tình của Mộng-hà cùng Lê-nương lại càng buộc nhau vào cảnh khổ. Bởi vì thế mà kể chép chuyện này, dùng dằng chưa nỡ hạ bút ngay.

Kể chép chuyện lại còn một điều nghi-hoặc nữa, xin vì anh em chị em giải quyết cho xong. Mộng-hà ở nhà họ Thôi trong ngót ba tháng, có biết người nhà họ Thôi, ngoài Lê-nương, Bằng-lang, còn có Quân-Thiến nữa không? Ta nên xem lại chương thứ hai, bài thơ của Mộng-hà vịnh Tân-di, cuối có câu: « Đề thơ không phải tay tài-tử, để thẹn cùng hoa biết mấy mươi », câu ấy không phải là mượn bút viết chơi, ngoài ra không có ý gì khác. Thế nhưng Quân-Thiến học ở trường Nga-Hồ nữ, học mỗi tháng về thăm nhà một lượt, chàng được giáp mặt hoa đào chẳng qua có một lần khi mới đến mà thôi. Nay xin thuật qua

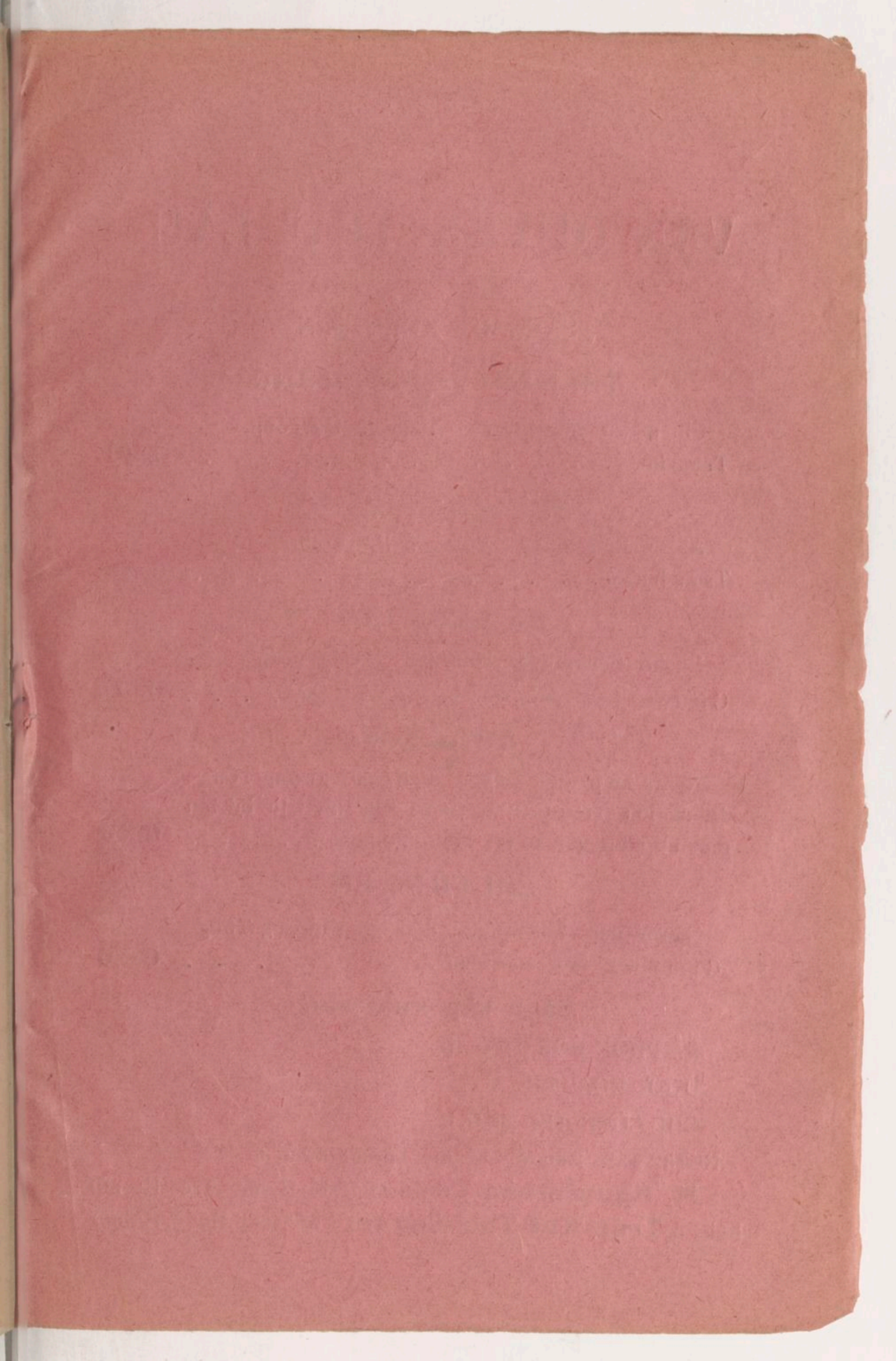
cái tiêu-sử của Quân-Thiến. Thôi-ông sinh được hai con : trưởng là chồng Lê-nương, thứ tức là Quân-Thiến. Nàng bồ côi mẹ từ năm mười tuổi, một thân côi cút, coi Lê-nương như chị ruột mà Lê-nương cũng coi nàng như cùng chung bát máu sẻ đôi. Bấy giờ Lê-nương mới mười tám, con nhà dòng dõi, vốn có theo đòi bút nghiên. Còn nàng thì thông minh vốn sẵn tư trời, nhân thế Lê-nương vẫn dạy cho nàng học. Trong chỗ buồng the, quần áo mặc chung, sách đèn có bạn ; tấm tình thân mật, dù cho chị em ruột thịt cũng chưa dễ đã bằng. Nào ngờ chưa được bao lâu mà Lê-nương đã uyên chia thủy rẽ, ngậm tui suốt đời. Còn nàng thì chỉ có một anh, nữa đường chia tay, nỗi đau đơn cũng chẳng kém chi Lê-nương. Cảnh nhà cô khổ, thân thế long đong, số bạc mệnh em có hơn gì chị. Nỗi gần nào biết đường xa. Từng cay đắng lại mặn mà hơn xưa. Hai người vì nhau mà sống, có nhau mới vui, đã có cái thế đời nhau không được. Ngày thường dù có chị em láng giềng, bà con họ ngoại, mến cái thông-minh, cái nhan sắc của hai người, thường dắt điu đến chơi, trò truyện ra chiều thân thiết lắm ; song hai người đều tiếp đãi ra chiều lãnh-đạm miễn qua loa xong chuyện thì thôi. Thế mà họ vẫn cứ quấy rầy, hoặc mời chơi hội Đạp-Thanh, hoặc rủ bày trò « chọi cỏ » Hai người thấy thế càng chán, đều từ tạ không nhận lời. Thường bảo nhau rằng : Chúng nó toàn là phường tục tử, mặt béo đầy, óc đen xỉ, phấn điểm son tó, lắm trò khả ố, trông thấy mặt mà ghê mà tởm, ai có thừa thì giờ mà chơi bời với chúng làm chi. Chao ôi ! Tục-ngữ có câu : « Ngu si hưởng thái bình », họ tục thì tục thật nhưng số tốt duyên may, một đời được hưởng cái gia đình hạnh phúc. Còn những kẻ không tục kia, sắc nước hương trời một đời được mấy thì chẳng vào tay thẳng những giầy vò, tất phải số ông trời ghen ghét, phụ phàng hết kiếp, sầu tui quanh năm, bạc mệnh nghìn thu, đã thành lệ sẵn. « Thế gian còn lắm người si, thương tâm nào phải riêng gì Tiểu-Thanh » Chao ôi ! lời Tiểu-

Thanh nghiêm lắm rồi ! Kia như Quán-Thiến với Lê-nương, ai bảo không phải cùng Tiểu-Thanh cũng người một hội ? Quán-Thiến càng lớn lên càng đẹp. Chiều thanh vẻ lịch, dứt mực hồng quần, mà đầu mày cuối mắt thường tỏ ra vẻ kiêu kỳ, trông mặt đủ khiến người không dám đến gần, thật là đã đẹp như hoa, lại nghiêm như sắt . . . Mùa thu năm Mậu-Thân, vào học trường nữ'-học Nga-hồ được giao du cùng các bạn hiền bốn phương, học hành tấn tới, tâm mắt mở mang ; ngày thường bị giam cầm ở trong buồng kín, chịu bao nhiêu nỗi bất bình, đến bảy giờ cũng được đôi phần hỷ-hả. Khi về thường nói với người nhà rằng : Cái nữ' giới hắc ám mịt mờ, bây giờ mới thấy được một đôi tia sáng. Thế mà trông quanh các chị em đồng bào vẫn còn chôn chặt vùi sâu trong vòng địa ngục, chưa biết tỉnh ngộ ra chút nào. Tôi không tiếc gì hết, chỉ tiếc thay cho chị Lê thôi. Lấy cái thiên tài nhanh nhẹn, cái tư chất thông minh của chị Lê, nếu cho theo đòi tân-học, cùng các chị em thanh niên cùng đua tài đấu sức trong khoa-học giới ngày nay, thì tất là xô đẩy được muôn người, phát riêng một là cờ trong nữ' giới. Tiếc thay sinh chẳng gặp thì, tài làm hại số. Lầm-lỡ xuân xanh dễ lấy lại tấm thân trong sạch ; mịt mờ ngục tối, đã mất không cõi phúc tự do ; ngày sau còn chưa biết đâu, gương trước đã bày ra thế. Chị Lê ơi chị Lê ! Sao anh má sớm mà chị sinh cũng sớm thế ru mà !

Từ khi Quán-Thiến sang học Nga-hồ, Lê-nương mất một người bạn hiền, lòng lại càng buồn bực. Dầu gặp ngày lành cảnh đẹp, cũng thường uất ức không vui. Trông người bay nhảy, xót mình bơ vơ, càng nghĩ càng phiền, kể sao cho xiết. Cũng may mỗi tháng, Quán-Thiến tất về một lần, mỗi lần về tất ở nhà ba, bốn hôm, góp nỗi biệt ly đầy tháng, cùng nhau trò truyện mấy đêm, kéolại thế cũng là vừa-vặn. Quán-Thiến lại khéo nói phat-rò, làm cho Lê-nương nín cười không được. Hai người thường không ngủ suốt đêm,

trùm chần đợi sang. Sau khi cách biệt thì đôi bên lại mượn bút thay lời. Trong một tuần, tất có mấy bức thư đi về. Tin cá năng đưa, làm vất vả cả người phu trạm. Lê-nương nữa đời dở dang, đối với đời đã như người ngoài cuộc. Ngoài Quân-Thiến ra, không còn ai là người thân thiết thứ hai. Nào ngờ nợ oan chưa dứt, duyên nghiệt còn nhiều, bề-hận mông-mênh, trường tình biến-huyễn, trong lòng Lê-nương, bỗng in thêm một cái hình ảnh nữa . . . Nàng dâu đã đem lòng yêu Mộng-hà, song đối với Quân-thiến thì vẫn buồn bã lúc chia tay ngậm ngùi khi vắng mặt, thư từ đi lại, vẫn không hề ra vẻ thờ-ơ . Khi Mộng-hà mới đến thì Quân-Thiến vừa xin phép về chơi. Chàng ngồi trong cửa nhìn ra, dâu mê vẻ đẹp, song thấy trong vẻ đẹp lại có vẻ nghiêm, khiến người không dám nhìn thẳng. Sau khi thấy mặt, như đám mây bay thoáng lưng trời, trong óc chàng không còn in có hình ảnh nàng để lại. Đến như nàng đối với chàng thì lại ra ý hững hờ lắm. Nàng thường ở trường nhiều mà ở nhà ít, tuy biết trong nhà có chàng, song mặt mũi thế nào, phẩm hạnh ra sao, mà cả đến họ tên là gì, quê quán ở đâu, nàng cũng không rõ nữa. Tính nàng vốn lãnh đạm, không có tep nhep như các cô con-gái-bé khác, bấy giờ đương chuyên tâm về việc học, ngoài việc học ra, không để lòng đến việc gì khác, không phải là nhắc ý bỏ qua, mà chính là vì không rỗi thì giờ. Ngay lúc về đến nhà, trừ khi nói chuyện với Lê-nương, còn thì suốt ngày cứ cặm cụi bên bàn-viết như ông đồ-già; hoặc học ôn bài cũ, hoặc xem thêm sách mới, việc trong nhà nhất thiết không trông nom gì đến. Vì vậy mà việc Mộng-hà giao thiệp với Lê-nương, nàng không biết mảy may nào hết, mà Lê-nương cũng hết sức giữ kín, tuy đối với nàng thân chẳng khác gì em ruột, mà việc trong lòng vẫn không dám rỉ rãng . . .

(Cuốn thứ năm sẽ tiếp)

VẠN QUYÊN THU LÂU

SÁCH ĐÃ XUẤT BẢN

THÂN GÁI DẬM TRƯỜNG

Phiêu-lưu tiểu-thuyết, Dịch-giả Dật-công
Trọn bộ. 0\$20

VÂN LAN NHẬT-KÝ

Ai-tình tiểu-thuyết, dịch giả Dật-Công
Trọn bộ giá. 0\$45

BẢ PHỒN HOA

Xã-hội tiểu-thuyết, dịch-giả Nhượng-Tống
Cuốn thứ I và cuốn thứ II, giá mỗi cuốn. 0\$10

DƯỚI HOA

Nghĩa-hiệp tiểu-thuyết, dịch-giả Nhượng-Tống
Đã ra đến cuốn thứ tư cuốn thứ nhất in lại lần
thứ hai cũng gần xong. Mỗi cuốn giá. 0\$10

CHỊ CÙNG EM

Nghĩa-hiệp tiểu-thuyết, dịch giả Nhượng-Tống
Cuốn thứ I, mỗi cuốn giá. 0\$10

Sách sắp xuất bản

BẢ PHỒN HOA THỨ III

DƯỚI HOA THỨ V

CHỊ CÙNG EM THỨ II

Những sách trên này ai mua buôn xin hỏi :

M. Nguyễn-văn-Cur, số 46, Phố Hàng Tre, Hà-nội
hoặc ở **Trúc-Khê Thư-Cục** 196, Phố Hàng Bông, Hà-nội